

A filmben — az egyes jelenetek rendkívül dekoratív festői értékein túl — eddig csak Abel Gance által megpendített újdonságot hoz Volkoff rendezése: az egésznek *filmszerűen melódikus* felépítését. Három nagy tételre oszlik ez a film. Az elsóban a főszólamot a barna tónusú képek viszik, melyek meleg, tiszta plasztikájú formaadásukkal hangulatosan hatásosak. A kontrapunkt: az éjszakai jelenetsor. A képek sikerült *viraszírozása* megkapóan érzékelteti a holdfényt. A film harmadik «tetele» hasonló az elsőhöz. A középső színes, ami jól illik e mesetémához és tobzódó színeivel a filmszerűen festői hatásuk ügyes fokozása... Egy-egy accelerandója Volkoffnak a filmrendezés és «vágás» (montage) remeke! Mindjárt a film elején az a tánc, amit a varázs-sípra táncol Ali felesége, inasa, kutyája: ritmusban kitűnő. (Ugyanezt a motívumot Volkoff a film végén még egyszer visszahozza széles hangszerelesen!)

Ez a film valósággal megbonthatatlán zenei egész! Egy-egy rész kivágása nemcsak a mesét csorbítja, hanem a rendezői kompozíciót is tönkreteszi. Természetes tehát, hogy a magyar példányt megkurtították!

(Berlin.)

Németh Antal.

Képzőművészeti szemle.

Vadász Miklós emlékkiállítás. Majdnem négyszáz rajz, pasztell, vízfestmény mutatja be a Nemzeti Szalonban Vadász Miklósnak, a tavasszal elhunyt grafikusnak munkásságát. Néhány, az utolsó években készült pasztellarcképe is látható. Ujság számábanálunk tulajdonképpen csak ezek mennek, de azért is jelentősek, mert összefoglalják törekvéseit. Ezek nem valami széles témakört öleltek fel, mert Vadász tárgyait legtöbbször csak a színházi és félvilági élet köréből választotta, ezeknek volt gyorskezü, témáit feminin könnyedségbe és nagyvilági előkelőségbe öltöztető megrajzolója.

Volt egy idő, amidőn nálunk egyesek majdnem az évig magasztalták látásmódjának szinte csálhatatlan biztosságát és ábrázolásának meglepő erejét, amit azonban ez az összefoglaló kiállítás aligha igazol. Nevét szerették a félvilági élet legkiválóbb francia megrajzolóinak nevével együtt emle-

getni, pedig mellettük Vadász csak jelentéktelen ismétlés. Nem kell épen Toulouse-Lautrec nevét említeni, aki mellett törpe, mert Legros, Forain, Pulbot szintéig sem ért el, ezek mesterségbeli tudásának ügyes, de nem egyenlő értékű ellesésével lett szexuál-humorisztikus lapok gyors, sokat termelő kedvelt illusztrátorává.

Mert alapjában mindig csak illusztrátor volt Vadász Miklós, az életnek is csak illusztrátora, aki képeket rajzolt hozzá, de nem alkotott belőle képeket. Legnagyobb fogyatékosága az volt, hogy önálló, mások művészetétől elhatárolódó művészeti kifejezőmóddal nem jutott el, bizonytalanul hol erre, hol arra csúszott, arra, amerre legutolsó művészeti tapasztalatai éppen vezették. De viszont mindig folyamatos, sima, könnyed, csinos tudott lenni és így könnyen beférkőzött a tetszetőséget minden egyéb követelmény elé helyező nagyközönség kegyeibe. Fel fogása kezdetben inkább az élesen józan tárgyilagosság, mint az édeskészség felé vezetett és ezt az objektivitást némi fölényes, vagy máskor fáradtas cinizmussal tudta fűszerezni, utóbb azonban, amidőn szép fiatal nők megrajzolására szánta ideje legnagyobb részét, már nem tudott menekülni az ebben a témakörben olyannyira veszedelmes édeskészség elől, úgy hogy előbb említett női pasztellképei, oleos fogásokkal festett, legkülönbözősebb, legszablonosabb ábrázolásai váltak, melyeknek vajmi kevés közül van az emberábrázolás igazi művészetéhez. Szirupos színek, elegánsan omladozó vonalak, felületes anyag és még felületesebb lélekábrázolás majdnem a divatlap-illusztrációk színvonaláig nyomja le ezeket a képeket. Pedig volt Vadász Miklós művészetének egy pár mélyebből fakadó és a külső nagy sikert szerzőknél nemesebb tulajdonsága is. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt, úgy látszik inkább csak a maga mulattatására készített rajzainak, vagy akvarelljeinek némelyikéről pillanatnyi helyzetek biztos meglátásának néha-néha meglepő ereje érzik; szín és rajzbeli lehelletszerű finomságok ötlenek szemünkbe, amelyeket a rutin gyors mun-

kájának lélektelensége később letörtült képeiről. Külföldi éveinek virtuózkodásra csábító sikerei nem voltak hasznára, ideig-óráig a divat szárnyaira segítették ugyan, de azért elég nagy árat kellett fizetnie. Művészete a magyar grafika történetében így csak afféle szerepet tölt be, mint az irodalomában a kabarék nagy sikerhez jutott verseinek és dalainak legtöbbje, amelyek fénykorukban annyit forogtak mindenki száján, és olyan könnyen elvásódók voltak, hogy végül teljesen elkoptak.

Balló Ede másolatai a Szépművészeti Múzeumban. Ailyen egyszerű technikai feladat szoborművek formában tökéletes reprodukálása, viszont olyan nehéz a festményeké. Az olajfestmények mélységét, színeik csillogását, világító erejét, a technika mai napig még csak megközelítő hűséggel sem tudta reprodukálni, a hű megisméltésnek ma is csak a festő készítette másolat az egyetlen módja.

Azok az olvasóink, akik külföldi képtárakban megfordultak, mert nálunk csak ritka holló a másoló, bizonyára gyakran bosszankodtak, hogy hány kontár küszködik a remekművek utánoztatásával és csak a legritkább esetben bukkanhattak egy-egy olyan másolóra, aki legalább hozzávetőleges hűséget tudott elérni. Ez alapján nem is csoda, mert a jó másolás egyrészt nagyon komplikált technikai feladat, másrészt nem kevésbé nehéz művészi teljesítmény is. Türelmes elmélyedéssel kell megállapítani a másolásra választott festmény technikai létrejöttének összes körülményeit, mert ugyanazt a hatást csak úgy lehet elérnünk, ha ugyanazokat az eszközöket alkalmazzuk. Például egy lazúrozva megfestett, számos rétegből egymásra felrakott Tiziano-képet hiába próbálnánk alla prima utánozni. S ha a technikai titok már megvan is fejteve, következik a teljesen hű felrajzolás, a színek kikeverésének és felrakásának feltétlen biztosságot kívánó munkája, ám de mindezt a szorgos iparkodás mit sem ér, ha a kép nem hasonló temperamentummal készül, mint annak idején az eredeti. A jó másolóknak

tehát olyan jó színésznek is kell lennie, aki lehetőleg mélyen beleéli magát mintaképe lelkébe; ma sejtelmesen borongónak kell lennie, míg Rembrandttal a realitásból font tündöklő álmok világában jár, holnap épen olyan otthonosan kell mozognia Velasquez hidegfényű léleklátásában, vagy ugyanolyan naiv szívvel és aprólékos szeretettel kell körülrajongania a világ alighogy felfedezett szépségeit, mint ahogyan azt a primitívek mindenütt tették. S ha a másolóknak jellegzetes művészi egyénisége is van, amely mindent saját képre szokott formálni, meg kell felekednie maga magáról, nehogy másolat helyett ismét csak önönmagát fesse, mint ilyen alkalmakkor Rubens tette; summa summarum a jó festményképia majdnem olyan nehéz és ritkán sikerülő dolog, mint a jó versfordítás.

A legjobb másolók mindig azok voltak, akik a világot meleg szeretettel átfűtött, alázatos realizmussal, nagy technikai készséggel és a részletekre kiterjedő gondos megfigyeléssel ábrázolták. Ilyen művészek közé számíthattuk mindig Balló Edét is, aki huszonöt év óta szenvedélyes szeretettel, másolja az európai képtárak régi mesterének képeit. Mintegy száz másolatot készített róluk, amelyek közül most a németalföldi olajfestés átmeneit mutatja be legelső kezdetétől, Van Eycktől, legmagasabb fokáig, Rembrandtig, Franz Halsig. Az e pólusok közé esőkből Van der Weyden, az ifjabbik Holbein, Amberger, Rubens, Ruysdael, Hobbema, Vermeer van Delft képeire esett választása. A másolásban nem iparkodott a képek színeinek öregedésével és különösen a lakkrétegek sárgulásával együttjáró galériatónust is teljesen utánozni, a fehér színeket tisztábbra vette és mint mondja, arra törekedett, hogy nem a régiséget, hanem az eredetinek *lényegét* magyarázza. Ha végignézzük Balló mester másolatait, méltán büszkék lehetünk rájuk. Egyesítik magukban mindazokat a követelményeket, melyeket imént felsoroltunk; a maguk nemében valóságos remekművek, mert a legtöbb esetben bámulatosan meg-